

10.- POSSIBLE EVOLUCIÓ DEL PAISATGE DE L'ALT PIRINEU I ARAN

10.- POSSIBLE EVOLUCIÓ DEL PAISATGE DE L'ALT PIRINEU I ARAN

El paisatge és el reflex dels canvis que històricament s'han produït en el territori, dels processos que actualment l'afecten i de les dinàmiques futures que esdevindran. El paisatge pirinenc no ha estat una excepció als importants canvis que han experimentat als paisatges de Catalunya, on a partir de la segona meitat del segle XX, s'han endegat unes dinàmiques específiques a les de la resta del territori que no s'havien produït abans.

Quan es parla de la possible evolució que es produirà en el paisatge de l'Alt Pirineu i Aran cal diferenciar dos àmbits marcadament separats en l'aspecte social i econòmic: el territori que s'ha integrat en l'economia de mercat i que fixa la població, i els espais en els quals no ha estat possible el manteniment d'una població en declivi. Exposant-ho des d'aquesta perspectiva sembla que no hi hagi lloc als espais naturals i llur dinàmica, i efectivament la història ens demostra que són molt pocs els espais del Pirineu que no han estat colonitzats per la societat tot i que es podrien comptar com els més nombrosos dins el territori català. Per tant, caldrà discutir l'evolució dels paisatges amb o sense presència humana, a causa de factors econòmics dels quals posteriorment se n'han derivat, molt sovint, figures legals de protecció ambiental.

Per una banda, l'evolució dels paisatges on s'hi concentra la població, especialment l'activa, tindrà molt a veure amb l'evolució del minoritari sector primari agrícola i ramader, però especialment amb el sector terciari dedicat als serveis turístics, així com amb els localitzats pols d'activitat industrial. Aquests són uns paisatges en els que el medi construït juga un paper preponderant i és possible que continui així en el futur. D'altra banda hi ha l'extensió de territori més basta que engloba totes aquelles terres utilitzades en el passat però que actualment s'en fa un ús molt lax o pràcticament inexistent i probablement continuarà així en el futur. Entre aquests, alguns dels espais protegits de major vàlua del país, que a la vegada observaran un règim de gestió especial i diferenciat de la resta. Aquests seran els antics paisatges de l'abandonament que passaran a ser els de la naturalització, procés que ha adquirit una especial força al llarg del segle XX i probablement continuarà essent així en les properes dècades.

En aquest sentit, l'evolució urbanística i territorial d'aquests paisatges es veu condicionada, en bona part, per la implementació del Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran a través de les diferents figures de planejament que cal desenvolupar, especialment els Plans directores urbanístics, alguns dels quals actualment ja estan aprovats, com els del Pallars Sobirà (2008), la Cerdanya (2008) i la Val d'Aran (2010).

Per explicar com aquestes dues grans dinàmiques, que engloben processos diversos i complexes, marcaran l'evolució dels paisatges de l'Alt Pirineu i Aran, s'ha considerat pertinent diferenciar quatre grans àmbits d'anàlisi: els paisatges dels cims i les carenes, els paisatges de les solanes, els paisatges de les obagues i els paisatges dels fons de vall. Aquesta no és una divisió arbitrària, sinó que pretén reflectir quatre grans àmbits fisiogràfics que recullen un bon nombre d'aprofitaments socioeconòmics i conjunts d'ecosistemes, en un territori, el de muntanya, molt condicionat pel factor del relleu.

10.1.- Evolució del paisatge dels cims i les carenes

Cal diferenciar entre els espais cimers de naturalesa rocallosa dels herbeis. Els primers tradicionalment han tingut molt poc ús i per aquest motiu el paisatge ha restat força immòbil al llarg dels temps històrics, en canvi, les pastures alpines, antany molt utilitzades per la ramaderia transhumant, probablement experimentaran en els propers anys un declivi clar associat a la desaparició d'aquesta activitat i la reducció de la cabana ramadera local. L'altre activitat que fa ús d'aquests paisatges, d'instal·lació recent, l'esquí, possiblement també condicionarà la futura evolució d'uns dels paisatges que han canviat menys el seu ús a les darreres centúries.

Les parts més elevades de les muntanyes s'han tendit a considerar paisatges de gran rellevància donat el seu paper com a fons escènic de moltes valls. Els canvis que es produeixen en la fesomia dels perfils poden ésser observats per amplis territoris i a gran distància. És per això que cal tenir una sensibilitat especial en la gestió d'aquests relleus, a banda de que, a més, a l'Alt Pirineu i Aran constitueixen uns geosistemes de gran fragilitat donades les condicions del clima i la geomorfologia.

Figura 10.1. L'escassa pressió ramadera als prats supraforestals deixa via lliure a l'augment altitudinal progressiu del bosc i a la creació d'extensíssimes masses forestals

Són de preveure un seguit de nous escenaris que tenen a veure amb l'abandonament d'usos del sòl tradicionals, la dinàmica dels ecosistemes alpins i subalpins i el planejament relatiu als equipaments de les estacions d'esquí alpí i a la gestió dels parcs naturals i del parc nacional. Però a banda dels canvis de naturalesa humana que puguin esdevenir en aquests paisatges, també caldrà estar amatents als efectes del canvi climàtic, en un dels llocs més sensibles a les futures variacions donat el seu caràcter d'illes climatològiques en altitud.

La dinàmica recent del sector ramader extensiu, que tradicionalment ha aprofitat les pastures d'estiu a l'alta muntanya, ha posat de manifest la important reducció de caps de bestiar que hi pasturen i, fins i tot, la total desaparició d'aquesta activitat transhumant a molts dels rasos alpins. La conseqüència directa en el paisatge d'aquest fet ha estat la degradació de la flora d'utilitat per l'aprofitament ramader i la substitució progressiva per formacions arbustives i arbòries que han anat avançant des d'estatges inferiors cap a cotes més elevades. De fet, s'està produint una recuperació espontània de la vegetació natural d'un espai que ja li havia estat arrabassat, procés que, sense cap mena de dubte, continuarà en els propers anys i dècades. Si no s'inverteixen els termes actuals de dinàmica d'una forma substancial i extensa per tot el territori, a mitjà termini els matollars acidòfils de bàlec o els calcícoles de boix i ginebró poden formar un continu entre un estatge forestal subalpí cada cop a més altitud i el límit inferior de l'estatge alpí. En moltes pastures de serralades prepirinenques o en molts cims inferiors als 2.500 m això pot suposar la pràctica desaparició de les pastures, que no poden ésser mantingudes només per la minsa substitució de l'antiga cabana ramadera pels ungulats silvestres presents principalment en els espais naturals protegits.

Aquest és un escenari de futur clarament associat a la reducció i abandonament d'una activitat tan entroncada amb la conservació i construcció del paisatge pirinenc com la ramaderia, que avançarà amb ritmes diversos en diferents parts de la serralada. Mentre al Prepirineu aquesta nova cara dels paisatges dels rasos alpins ja és evident, a la zona axial encara hi ha elevades concentracions de ramats equí i boví, especialment en les millors pastures d'era Nauta Val d'Aran, Pastures de l'Alt Pirineu i alguns cordals cimera fronterers amb Andorra. La ramaderia extensiva d'oví és realment una activitat en vies d'extinció que requerirà de molts esforços per part dels ramaders, administració i societat en general per a la seva supervivència. Però, d'altra banda, és una de les activitats més eficients per mantenir a ratlla l'avanç de la vegetació no herbàcia, no tant apte per pasturar.

El Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran qualifica de sòl de protecció territorial -per raó del seu valor paisatgístic, identitari, d'estructuració territorial o d'interès social-, tres àmbits de considerable extensió i morfològicament ben delimitats: l'espai de pastures araneses entre el port del la Bonaigua i la vall de Varradòs, els rasos alpins des de Boí fins a Cabdella, i el conjunt Tossa d'Alp-Roc Blanc-Pla d'Anyella. Per aquests espais el pla determina la prioritat de preservar el seu caràcter agrícola i ramader.

Per altra banda, hi ha aquells territoris d'alta muntanya que s'han integrat a l'economia de mercat a través del sector terciari, les estacions d'esquí alpí i tots els serveis i equipaments associats a elles. Els canvis futurs en aquest sector estan condicionats per un planejament sectorial que manté força estables la

majoria de superfícies on es pot practicar l'esquí a l'actualitat, a excepció de la possible connexió entre els dominis de la vall de Boí i la vall Fosca, i la recuperació d'antics equipaments avui en desús.

Les previsions futures del canvi climàtic per part de la comunitat científica internacional poden donar lloc a importants transformacions en el paisatge. S'estima que la temperatura mitjana al Pirineu mediterrani augmentarà uns 3 °C en els propers 100 anys, especialment degut al increment de les temperatures mitjanes i màximes estivals i la suavització de les mínimes hivernals. Les dades actuals de les temperatures mitjanes per al Pirineu català i andorrà ens mostren valors que oscil·len entre els 29,8 °C de temperatura mitjana de les màximes estivals a la cubeta del Urgellet i els 10,9 °C als cims del Pallars. La mitjana de les temperatures màximes hivernals oscil·la entre els 11,2 °C al Urgellet i els -0,1°C als cims d'Aigüestortes. Si efectuem el mateix anàlisi per a les temperatures mínimes estivals obtenim valors de 11,9 °C a la vall del Segre i 0,3 °C als cims, o per a les mitjanes de les temperatures mínimes hivernals obtenim -0,2 °C en els fons de les valls principals del Prepirineu o -8 °C als cims propers als 3.000 m.

L'abandonament de l'activitat de l'esquí per sota de la cota dels 2.000 m donades les noves condicions climàtiques, és però una hipòtesi difícil de confirmar, tot i que força provable a llarg termini. Això implicaria la reestructuració dels dominis on es practica l'esquí, en uns casos ampliant les instal·lacions cap a cotes més elevades i orientacions més adequades, en altres casos simplement donant lloc al tancament de l'estació. Aquest fet pot generar conflictes amb espais naturals que comparteixen veïnatge amb aquests equipaments privats ja que, a banda dels efectes en la nivació, el canvi climàtic també comportarà greus efectes en els ecosistemes alpins, uns dels més sensibles a les variacions de temperatura i precipitacions. En tot cas, aquestes previsions són a llarg termini.

10.2.- Evolució del paisatge de les solanes

A les altituds mitjanes, entre els fons de vall i els cims i les carenes, hi ha un bast territori format per interfluis que històricament han estat els espais que han concentrat un major nombre de població al Pirineu. L'orientació de la major part de les valls pirinenques s'estructura en eixos de nord a sud, exceptuant la vall d'origen tectònic de l'alt Segre, per aquest motiu la radiació solar tendeix a distribuir-se de forma més homogènia per tot el territori. Tanmateix multitud de replecs provocats per afluents que donen lloc a valls laterals generen espais propicis per a l'agricultura, que ha estat aprofitada des de temps immemorials en el poblament d'aquests relleus difícils d'adaptar al conreu.

Aquest motiu històric és el que ens fa parlar especialment de les solanes en la dinàmica futura del paisatge, ja que en elles s'han construït uns dels paisatges més emblemàtics de la serralada. Dintre del que en els paisatges vegetals se situaria entre els estatges montà i subalpí, les solanes es correspondrien amb els vessants, que degut a la seva orientació, reben major radiació solar al llarg de l'any. Aquest és un fet determinant per a la pràctica de l'agricultura en un medi on les condicions climàtiques escurcen el

cicle vegetatiu de les plantes. Però actualment l'agricultura dels vessants pràcticament ha desaparegut com a activitat i només resten els pobles al bell mig de parcel·les abandonades o destinades a ús ramader, amb un gran ventall d'adaptacions al medi.

El paisatge de les solanes durant les properes dècades experimentarà canvis molt diferenciats en funció del tipus de vessant que es consideri. Aquelles solanes estrictes, situades en l'àmbit prepirinenc i que històricament han estat explotades amb intensitat en unes condicions ambientals que no permetien depassar una determinada capacitat de càrrega, continuaran els processos lents de recuperació de la vegetació que normalment creix en sols molt prims i ambients eixuts de naturalesa calcària. Un fet similar també es pot detectar en solanes del Pirineu Axial que han quedat molt allunyades de masses forestals com a la Cerdanya o en cubetes interiors a les Valls d'Àneu o la Conca de Tremp. El dèficit hídric d'aquests espais dificulta la transformació del paisatge natural i el caràcter marginal en fa difícil trobar un ús d'aprofitament econòmic actual. Cal estar amatents, però, a la futura variació de temperatures que pot donar lloc a oportunitats de cultius que havien existit al Pirineu en èpoques de clima més benigne i que poden tornar a causa de la reducció de productivitat a la terra baixa, com és el cas de la vinya.

Figura 10.2. D'aquesta manera és com es troben molts antics camps abandonats de la vora de molts pobles dels vessants de l'Alt Pirineu

L'altre conjunt de canvis importants dins les solanes serà a l'entorn de les petites poblacions que, sense arribar al despoblament absolut, és probable que continuïn experimentant un procés de substitució per residents temporals i desaparició de la població activa, en especial aquella que té feines estretament relacionades amb la gestió del paisatge, com les del sector primari. Un procés que ja s'ha estudiat al vessant nord del Pirineu i a causa de la major pluviometria ha donat lloc a l'emboscament absolut de les solanes. Els ritmes en el Pirineu català són més lents però donaran lloc, amb el temps, a paisatges de caire forestal similars, amb la particularitat de que les formacions de caducifolis i escleròfil·les estan formades per espècies més vulnerables als incendis forestals, amb el risc que això pot comportar.

En general, les solanes pirinenques que havien estat recobertes de camps en pendent, bancals o pastures experimenten un procés accelerat de repoblació natural d'espècies vegetals, entre les quals cal fer un especial esment al pi roig, l'arbre oportunista per excel·lència en aquest medi. La constitució d'un continu forestal entre les valls té un risc futur d'episodis d'incendis forestals en període estival. Però aquest no és l'únic canvi en els ecosistemes i en el paisatge que pot afectar al funcionament del territori, l'impacte en el cicle de l'aigua a causa d'una major retenció de les precipitacions per l'increment de la biomassa i l'empobriment de la biodiversitat per l'homogeneïtzació del paisatge.

Els vessants assolats de mitja muntanya han estat tradicionalment molt utilitzats per a la població i l'agricultura però actualment o no tenen ús o aquest està clarament en declivi. El Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran inclou algunes d'aquestes solanes en els espais de protecció especial amb valor pel seu interès natural i de connexió amb l'objecte d'evitar la degradació de molts petits nuclis aïllats i de l'entorn de camps en terrasses, així com preservar uns paisatges molt fràgils com són els que ocupa la vegetació submediterrània en zones abans cultivades o pasturades. Són zones interessants per a la connectivitat entre espais naturals, però també hi cal una vigilància especial donada la vulnerabilitat vers els incendis forestals. També són paisatges de canvis lents degut a la important pèrdua de mantell edàfic que han experimentat al llarg de la història, un bon exemple el tenim en els amplis espais de connexió situats a la Terreta o a les unitats a l'entorn del congost del Segre, i en els quals la recuperació de la vegetació és molt lenta.

10.3.- Evolució del paisatge de les obagues

Si les solanes són l'exemple dels paisatges històricament més humanitzats i és possible que evolucionin cap a un context de naturalització del medi no construït i confinament de les poblacions entre paisatges forestals, les obagues han estat tradicionalment un dels espais més inhòspits per a la població pirinenca i normalment font de recursos en moments de màxima pressió demogràfica o especialització econòmica. En aquest sentit, es podria afirmar que són els paisatges que menys han canviat i canviaran en el futur, però també aquí cal diferenciar molt entre valls i territoris.

El nombre de pobles que hi ha les obagues no és gaire nombrós i generalment se situen en estreps de la serralada principal fora de les zones de menor insolació i a cotes baixes. Els antics camps de conreu tampoc arribaven gaire amunt en aquests vessants tot i que al Prepirineu se'n poden trobar fins els 1.600 m, uns 300 o 400 metres inferiors a les solanes. Aquests ja fa moltes dècades que es varen abandonar, degut al baix rendiment per l'efecte del fred, i ja constituïen boscos densos i en plena explotació a mitjans del segle XX. La reducció de la cabana ramadera també va afectar la menor pressió sobre l'espai forestal obert de moltes deveses, que amb la mateixa velocitat que veien retirar-se els ramats creixia la vegetació arbòria, especialment de pi roig i pi negre. Alguns dels boscos més densos i més antics del Pirineu es troben en aquests espais però rarament assoleixen edats màximes superiors als 200 anys, degut a la forta explotació a la que es van sotmetre des de l'activitat metal·lúrgica, durant els segles XVIII i principis del XIX.

Aquestes mates o bacs han estat el reducte de bona part de la fauna forestal protegida que ara forneix parcs naturals, nacionals i altres reserves. Gràcies a la supervivència d'alguns importants retalls d'aquests forests en el futur s'estendran aquests ecosistemes arreu d'altres boscos que s'estan constituint a l'actualitat.

L'aspecte del paisatge d'aquestes obagues en el futur més proper canviarà poc respecte a l'actualitat. Es produirà un procés de densificació de la massa forestal, afavorit per la minvant extracció de fusta pels motius de caire econòmic i social que ja s'han produït fins la data, i per l'abandonament d'activitats que mantenien a ratlla els perímetres superior i inferior del bosc, com la ramaderia. La velocitat d'aforestació espontània dels vessants cap el fons de la vall és molt més gran per efectes de la bonança climàtica i la gravetat en la dispersió de llavors, per tant, és probable que totes aquelles valls que encara no tenen el bosc a tocar de les lleres fluvials en breu seran continus forestals. La dinàmica del límit superior de l'estatge subalpí estarà condicionada també per les variacions en les temperatures hivernals de les properes dècades, podent augmentar la velocitat d'expansió dels boscos de pi negre vers les actuals pastures supraforestals. L'eixamplament de la franja forestal també serà notori.

En definitiva, el Pirineu guanyarà uns paisatges d'obagues de forests densos, menys sensibles als probables increments dels períodes de dèficit hídric, que afectaran a les solanes i fons de vall. D'altra banda, seran masses monoespecífiques i només algunes actuacions concretes en espais naturals per afavorir caducifolis podran trencar la monotonia. Per altra banda, aquesta pot ser una bona notícia per a

la prevenció d'allaus, ja que la quantitat de vegetació susceptible de fixar el mantell nival augmentarà, però també es poden donar situacions de risc en episodis de grans allaus que arrossegaran molt material.

Figura 10.3. Les canals d'allaus de Rovinets generen un paisatge forestal trencat molt visible a les obagues sobre el pla de Boavi (Altes Nogueres)

Un element paisatgístic que té grans possibilitats de perdre's si no s'actua amb decisió són els claps de pastures a l'interior del bosc que sempre han existit a les obagues. Reserva d'herba fresca, durant els estius eixuts, per a tots aquells ramats locals que resten propers als pobles, però també font de biodiversitat natural i diversitat paisatgística. En moltes obagues aquestes illes en mig del bosc ja han desaparegut i moltes altres és probable que ho facin els propers anys, tot i que alguns espais naturals protegits fan possible la conservació d'aquests prats mitjançant el control dels perímetres. Si es vol preservar la ramaderia extensiva en el futur al Pirineu cal conservar aquests paisatges oberts de les obagues.

Per últim, l'activitat econòmica de major valor afegir prevista en aquests espais està molt localitzada a l'entorn de la part baixa de les pistes d'esquí alpí. L'evolució del paisatge urbà d'aquests emplaçaments estarà molt condicionada a les inversions que s'hi continuïn fent en el futur tot ampliant espais residencials i millorant accessos.

Altres activitats d'economia més sostenible, com els dominis d'esquí de fons o el turisme associat a activitats lúdiques com la cerca de bolets, poden tenir una incidència menor en el paisatge. Tanmateix les pistes d'esquí de fons, sense capacitat de fabricació de neu artificial i a cotes baixes, tindran seriosos problemes de supervivència en el futur.

El Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran contempla per l'extens territori que ocupen les obagues dues figures de protecció específica: Sòl de protecció preventiva i sòl de valor natural i de connexió. El primer cas fa referència a zones boscoses de l'entorn de petites poblacions a la Plana d'Urgellet, la vall de la Vansa, i els vessants nord d'algunes valls orientades d'est a oest arreu de l'àmbit del catàleg, com l'obaga del Cadí, el Massís de l'Orri o la vall d'Escrita, entre d'altres. Per altra banda, es facilita la connexió entre espais naturals protegits a partir dels densos forests situats en les zones més ombrívoles, com és el cas dels torrents al nord de la serra del Cadí, les bosquíries a l'entorn de Boumort tot creant un passadís fins a les obagues del riu Magdalena a la frontera amb Andorra, l'enllaç d'aquestes amb el massís del Port del Comte tot prenent els entorns més obacs dels boscos submediterranis del congost del Segre, o les obagues de les denses pinedes, avetoses i fagedes de la Val d'Aran, entre moltes d'altres.

L'objecte d'aquestes figures de protecció en aquest tipus de paisatges és el de dotar d'un marc legal amb garanties per a la connectivitat dels espais naturals a través dels espais forestals més ben conservats, i amb dinàmiques més positives donades les seves potencialitats naturals en un entorn tradicionalment explotat intensament per les extraccions de fusta.

10.4.- Evolució del paisatge dels fons de vall

Les activitats humanes tendeixen a distribuir-se en espais equipotencials, on els efectes del relleu causin els menors perjudicis en la despesa econòmica i d'energia, per aquest motiu les societats han tendit a ocupar les planes, en front de les muntanyes, quan aquestes s'han tornat hàbitats segurs. L'ocupació del Pirineu respon a uns models econòmics històrics, avui sobrepassats, basats en uns sectors productius que no han pogut resistir la competència de l'especialització territorial d'altres zones del país i del món. El paisatge del Pirineu s'ha anat transformant a aquesta nova realitat i només uns petits espais han pogut incorporar-se a l'economia de mercat a través del sector terciari del turisme o per la millora de les condicions de vida, i especialment a causa de les facilitats de connectivitat entre els espais més planers d'aquest territori.

Les petites planes o conques interiors i les valls que les connecten formen part d'aquesta realitat econòmica, social i paisatgística més dinàmica de tot el territori de l'Alt Pirineu i Aran. Els eixos de comunicacions transfronterers han facilitat una connexió nord-sud que fins fa poc temps es realitzava amb molta dificultat. La millora de les principals vies que ressegueixen les valls de les Nogueres, el Segre i el Llobregat s'han convertit en autèntics eixos ràpids que enllacen amb la xarxa transversal i radial catalana. Aquest és un procés que va tenir el seu definitiu impuls històric amb l'èxode demogràfic que, fins la segona meitat del segle XX, va transvasar població dels petits nuclis als centres i subcentres comarcals situats al fons de

les valls. Aquestes poblacions han estat les impulsores del canvi de base econòmica pirinenca del sector primari al turisme, especialment al nord del Prepirineu, i són les que continuaran catalitzant els canvis en el futur. Per tant, el fons de vall serà el territori que més canvis experimentarà a les properes dècades, seguint la tònica existent en els darrers anys.

Cal diferenciar les valls més dinàmiques econòmicament de la resta, d'aquesta manera es poden predir canvis en el paisatge més importants i veloços que a d'altres eixos fluvials secundaris. L'eix del riu Segre, especialment a les unitats de paisatge de la Plana de l'Urgellet i la Vall Cerdana, i a la vall de la Garona, són els paisatges més transformats, que continuaran aquestes dinàmiques malgrat que el planejament territorial i els plans directors vulguin posar ordre a unes transformacions que a les darreres dècades s'han fet sense ordre ni concert. Per altra banda, la Conca de Tremp, que no és un fons de vall estricta i donat que és el territori pirinenc més ampli de relleus suaus, tindrà possibilitats de transformació però associats a inductors de canvi diferents dels territoris abans mencionats. La resta de valls centrarà els seus canvis a l'entorn de les principals poblacions i en gran mesura es convertiran en territoris de pas amb espais construïts de serveis i activitats relacionats amb aquest fet. Per últim, les valls laterals, tributàries dels rius principals, experimentaran un major nombre de canvis en funció del tipus d'organització de l'estructura turística, la presència a la capçalera de complexos d'esquí i altres atractius que puguin atreure afluències massives de visitants, o no.

Figura 10.4. Els fons de vall són àrees de notable homogeneïtat d'usos i de competència entre els mateixos

Si s'analitzen les propostes del Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran, i aquestes acaben arribant a materialitzar-se tal i com avui estan redactades, s'observa que la majoria de transformacions importants del territori es situen en els fons de vall. La possibilitat de que determinats nuclis de població creixin urbanísticament, la implantació d'equipaments i usos que requereixen transformacions en el paisatge especialment la construcció d'estructures, la xarxa viària i de comunicacions amb aeròdroms i aeroport inclosos, la millora de les telecomunicacions i xarxes d'energia, etc. És evident que s'aposta per concentrar les transformacions territorials en aquelles zones on viu la població i on és menys costós econòmicament realitzar els projectes, a la vegada que s'eviten la resta d'espais, especialment dels vessants i altiplans elevats destinats a espais protegits en la seva major part.

Per tant, és d'esperar que la concentració d'infraestructures i l'augment de la superfície urbana de la majoria de capitals comarcals, especialment Puigcerdà, la Seu d'Urgell, Tremp i Vielha, continuï en el futur, tot canviant el paisatge de les planes i valls en les que s'encaixen. Les incògnites més grans sorgeixen a l'imaginar com pot ser l'evolució del paisatge cerdà, abastament explicat a la unitat corresponent, si la crisi del sector agrícola i ramader continua en el futur i si l'ordenació del Pla Director de la Cerdanya acaba posant fi a la dispersió de la urbanització actual. També podria produir-se en el futur la conurbació de l'Alta Garona, o també amb la desaparició de la trilogia mediterrània a la Conca de Tremp.

Però aquesta concentració d'activitats i medi construït, especialment a les valls més estretes i de major pendent, pot generar conflictes ambientals en un futur marcat per canvis en el règim hídric dels rius. Un escenari del tot versemblant és el que preveu una reducció de les precipitacions i per tant en els cabals dels rius, però sobretot una gran irregularitat estacional d'aquestes amb forts aiguats equinoccials. No queden tan llunyanes les conseqüències dels aiguats al Pirineu del 1982 per entendre que la urbanització dels fons de les valls passa pel respecte als cursos fluvials, amb una concepció d'aquests paisatges que defugí la mera protecció de les obres d'enginyeria civil hidràulica i aposti per la gestió integrada de lleres, riberes i planes d'inundació així com també dels afluents torrencials, sovint més perillosos que els propis rius.